

**VIVERE!
VINCERE!
CREARE!**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Вища Школа Управління і Адміністрації в Ополе (Польща)
Люблянський університет (Республіка Словенія)
Вища Лінгвістична Школа в Ченстохові (Польща)
Державна Вища професійна школа Хелм (Польща)
Університет Humanitas (WSH) в Сосновці (Польща)
Стамбульський університет імені Сабахатина Заїма
(Туреччина)
Український державний університет імені Михайла
Драгоманова, м.Київ
Криворізький державний педагогічний університет
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Національний транспортний університет
Громадська організація «Ліга соціальних працівників»
Благодійна організація «Благодійний фонд “Незалежна
країна”»
Інститут проблем виховання НАПН України

ЗБІРНИК ПРАЦЬ УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ

Міжнародної науково-практичної конференції
«ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ»

в рамках V Міжнародного симпозиуму
СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ДИСКУРС
ГЛОБАЛІЗОВАНОГО СВІТУ:
НАУКА, ОСВІТА, КОМУНІКАЦІЯ
16 березня – 18 травня 2023 р.

Київ 2023

УДК 364:316.422(082)

*Рекомендовано до друку на засіданні кафедри соціальних технологій
Національного авіаційного університету Факультету лінгвістики та
соціальних технологій (протокол №2 від 15 березня 2023 року).*

*Схвалено до друку Вченою радою Факультету лінгвістики та соціальних
комунікацій (протокол № 2 від 16 березня 2023 року)*

Інноваційні методи та технології підготовки фахівців соціальної сфери: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м.Київ, 22 березня 2023 р.) / [ред.кол.: О.М.Котикова, М.І.Радченко, І.В.Прожога та ін.]; Національний авіаційний університет. – К.: НАУ, 2023. – 139с.

У збірнику подані матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційні методи та технології підготовки фахівців соціальної сфери», яка відбулася 22 березня 2023 року в Національному авіаційному університеті. На конференції були розглянуті актуальні проблеми інноваційних підходів до реабілітації та соціалізації дітей з особливими потребами; роль фахівця соціальної роботи в контексті інноваційних освітніх змін; виклики та перспективи при підготовці фахівців до соціальної роботи в громаді; використання коучингових технологій у підготовці майбутніх соціальних працівників.

Для викладачів, науковців, молодих дослідників, фахівців соціальної сфери.

УДК 364:316.422(082)

© НАУ, 2023

За останні роки розвиток засобів інформації обумовлює роль викладача як медіатора пізнавальної діяльності студентів. У процесі цієї діяльності застосовуються різні методи, які сприяють партнерським відносинам, принципам рівноправного діалогу.

Визначальною ознакою саме такого застосування методів навчання є розвиток у студентів самостійності, систематичного прагнення формувати свою точку зору, свої погляди, переконання. Для розвитку творчої особистості майбутнього фахівця застосовуються різноманітні методи, рольові ігри, тренінги, дискусії, рольові ситуації, метафоричні ігри.

Підготовка фахівців із соціальної роботи в коледжі здійснюється в навчальному процесі у таких формах: навчальні заняття, самостійна робота, практична підготовка, контрольні заходи.

Основні види навчальних занять: лекція, практичне, семінарське, індивідуальне заняття, консультації. (Горішна Н. Професійна компетентність соціального працівника як складова його фахової підготовки / Н. Горішна // Науковий вісник Ужгородського університету: Серія «Педагогіка. Соціальна робота». – 2009)

В сучасних вимушених умовах заняття проводяться у змішаній формі. Значний обсяг роботи здійснюється дистанційно. Тому і викладачі і студенти швидко та уміло опановують новітні технології, використовують різноманітні доступні платформи для навчання.

Проблеми соціальної роботи в Україні вирішують фахівці різних спеціальностей: соціологи, педагоги, психологи, історики, медичні працівники. Водночас організаційно-практичне виконання соціальних програм за умов ринкового суспільства потребує спеціально підготовлених фахівців із соціальної роботи.

У перспективі розвитку спеціальності першочерговим завданням є вирішення проблем постійного оновлення змісту освіти та виховання, його якісної реалізації на основі введення інноваційних технологій.

Вимоги сучасної освіти дали можливість розглянути питання застосування бінарного підходу до підготовки фахівців. (Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с)

Незважаючи на наявність достатньої кількості досліджень, присвячених професійній підготовці майбутніх фахівців соціальної сфери, вище описана проблема потребує постійного системного й обґрунтованого висвітлення як у вітчизняних, так і в зарубіжних наукових дослідженнях. Соціально-економічні зміни, що відбуваються в суспільстві, кількісне збільшення соціальних груп населення, які потребують соціального захисту, поява нових вразливих категорій в суспільстві актуалізують нові вимоги до фахової підготовки соціальних працівників. Значно посилюється потреба вивчення освітньої сфери соціальної роботи, інтеграції та модернізації усіх рівнів освіти, що в свою чергу зумовлює вдосконалення системи професійної підготовки соціальних працівників та її постійний розвиток.

Катерина ПЕТРОВСЬКА

Кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти

Бердянського державного педагогічного університету, Бердянськ

ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ НАДАВАЧІВ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ У ЦИФРОВУ ЕРУ

На сьогодні, в умовах глобалізаційних, технологічних та цифрових трансформацій в українському суспільстві спостерігається кардинальна зміна соціальних, економічних, політичних орієнтирів і переоцінка цінностей. Як ніколи стає актуальним компетентнісний підхід, що перетворився на філософію, яка формує інноваційне бачення освіти, фундаментальних принципів її розвитку. Як наслідок, і освітній процес у закладах освіти усіх

рівнів зазнає значні зміни. Це вимагає удосконалення змісту освітнього процесу, форм і методів професійної підготовки.

Одним з пріоритетних напрямів удосконалення соціальної науки і практики в сучасних умовах розвитку нашої держави є відповідність фахівців цієї галузі соціально-економічним змінам, які відбуваються в суспільстві. Сучасний фахівець має бути не лише професійно підготовленим до майбутньої діяльності, але і уміти самостійно орієнтуватися в потоці передових технологій, творчо підходити до вирішення професійних завдань. Саме тому пріоритетні напрями розвитку системи вищої освіти акцентують увагу на тому, що в основу її розвитку мають бути покладені принципи формування ключових компетентностей.

Складна військово-політична ситуація в Україні викликала необхідність створення в країні системи соціальної роботи, основною метою якої є регулювання правових, економічних відносин індивіда і суспільства, надання кожній людині допомоги і підтримки у вирішенні її проблем, забезпечення ефективного соціального захисту кожного члена суспільства. Саме тому головним вектором у підготовці фахівців соціальної сфери на сьогоднішній день є освіта, що передбачає впровадження інноваційних процесів, перегляду традиційних підходів до формування особистості фахівця, його особистісного розвитку та соціальної адаптації. У зв'язку з цим, особливого значення набуває професійна компетентність спеціалістів різних сфер та рівнів суспільного життя.

Проблема професійного становлення і компетентності фахівця соціальної сфери широко обговорюється у науково-професійній літературі. Методологічні й теоретичні аспекти розвитку професійної компетентності соціального працівника розглянуті в роботах С. Харченко, В. Докучаєвої, Н. Красної, Н. Ларіонової, Д. Разіної, Е. Зеєра, А.Маркової та ін. Формуванню професійної компетентності соціального працівника присвячені дослідження вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема, А. Белінської, В. Бочарової, В. Сидорова, І. Ляшенка, І. Миговича, Г. Попович, С. Холостової та ін.

Інформаційний опис професії соціального працівника, вимоги до особистісних якостей спеціаліста соціальної сфери представлено в працях Л. Тюпті і О. Тюпті «Інформаційний матеріал опису професії», «Фахівець із соціальної роботи», «До питання про якості фахівця соціальної роботи». У своїх дослідженнях автори акцентують увагу на тому, що різноманітність та розгалуження проблем, обсяг знань і вмінь, необхідних фахівцеві з соціальної роботи майже безмежні.

Сьогоднішня освіта в Україні здійснюється на основі компетентнісно орієнтованої парадигми. Закон України «Про освіту» (2017) проголошує метою освіти всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору.

Також Закон України «Про освіту» визначає інформаційно-комунікаційну компетентність, як одну з ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності.

На важливість цифрових компетентностей вказують і кращі світові практики. Так, Європейський парламент і Рада Європейського Союзу ухвалили Рамкову програму оновлених ключових компетентностей для навчання протягом життя (2018), в якій цифрова компетентність визнана однією з 8 ключових компетентностей для повноцінного життя та діяльності громадян ЄС. Цифрова компетентність є ключовою в умовах четвертої промислової революції. Цей термін включає в себе впевнене, критичне та відповідальне використання і взаємодію з цифровими технологіями для навчання, роботи та участі у суспільному житті.

Викликом для суспільства України є збільшення темпів розвитку цифрових технологій, прискорення інновацій шляхом використання цих технологій, а також величезна потреба у

висококваліфікованих кадрах для перетворення економіки країни в умовах цифрової нерівності. Ключовим викликом є недостатність фахових цифрових компетенцій для більшої частини працездатного населення. Саме тому, результатом підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери у закладі вищої освіти є їхня готовність до використання в своїй професійній діяльності цифрових технологій та основи сформованих на достатньому рівні цифрових компетентностей (комп'ютерна та інформаційна грамотність, уміння працювати з даними; навички створення цифрового контенту; навички комунікації та взаємодії у цифровому суспільстві; навички безпечного поведіння та розв'язання проблем у цифровому середовищі та ін.).

Як показує аналіз «Концепції розвитку цифрових компетентностей в суспільстві України» в Україні існує негайна потреба розробити стратегічне бачення, затвердити відповідні нормативно-правові документи державного рівня, спрямовані на створення комплексної національної політики розвитку цифрової грамотності населення. На державному рівні необхідно впровадити концептуально-референтну Рамку цифрової компетентності для громадян України (своєрідний стандарт цифрової грамотності) і на її основі розробити рамки цифрових компетентностей для працівників за сферами економічної діяльності та основними професійними групами; удосконалити освітні програми та методологію вимірювань рівня володіння цифровими компетентностями, розробити інструменти моніторингу і оцінки; удосконалити методіку збору статистичних даних державними органами статистики; запровадити незалежну сертифікацію рівня цифрових навичок відповідно до потреб ринку праці. Все це допоможе обрати стратегічний вектор і спрямувати конкретні дії на розвиток сфери цифрових компетентностей громадян та працівників на найближчу перспективу, врегулювати цей напрямок розвитку людського капіталу, а також сприяти гармонізації цифрових ринків з ЄС.

Як показує практика діяльність значної кількості проектів, програм, курсів і тренінгів з цифрової грамотності спрямована на формування лише деяких цифрових навичок, носить локальний точковий характер та не вирішує проблеми на рівні країни в цілому. Попри те, що важливість цифрової грамотності населення визнається цілим рядом законодавчих та інших документів на рівні держави, в країні досі відсутні структуровані та затверджені вимоги до цифрових компетентностей дорослого населення і працівників різних сфер діяльності, відсутні ініціативи, програми спрямовані на їх вдосконалення. За відсутності стандарту цифрових компетентностей, система вищої освіти та освіти дорослих немає єдиних підходів до визначення цифрової компетентності у професійних стандартах та єдиних вимог до освітніх програм із розвитку інформаційно-цифрової компетентності фахівців різних професій, у тому числі і фахівців соціальної сфери (надавачів соціальних послуг). Все це вимагає удосконалення системи підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери у напрямі збільшення уваги до формування цифрових компетентностей.

Отже, сучасна ситуація в нашій країні з усією очевидністю показала необхідність професіоналізації та розвитку соціальної роботи, що, в свою чергу, вимагає підвищеної уваги до формування професійної компетентності соціального працівника. Соціальна робота – це складний процес, що потребує ґрунтовних знань в різних сферах суспільного життя. Її ефективність багато в чому залежить і від самого фахівця, його вмінь, досвіду, особистісних якостей, тобто від його професіоналізму та професійної компетентності. Компетентний соціальний працівник повинен володіти методами, прийомами, технологіями соціальної роботи, а також вміннями, необхідними для їх застосування. Важливого значення набуває формування у майбутнього надавача соціальних послуг цифрових компетентностей.